

Zampori

KORTE SPRAAKKUNST

van de algemeene taal „Volapük“.

(Gramatir blefik vöpüka „volapük“.)

I. Uitspraak en spelling.

Het alfabet van volapük bevat 27 letters, waarvan 8 klinkers en 19 medeklinkers zijn.

De klinkers zijn :

a, ä, e, i, o, ö, u, ü.

De medeklinkers :

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, x, y, z.

Iedere letter wordt steeds op ééne en dezelfde wijze uitgesproken.

Alle klinkers zijn lang; zij worden op de volgende wijze uitgesproken.

- a** als in *vader*: **tab** (tafel).
- ä** „ „ *wereld*: **mäl** (zes).
- e** „ „ *zee*: **tel** (twee).
- i** „ „ *gieter*: **kil** (drie).
- o** „ „ *vogel*: **kod** (oorzaak).
- ö** „ „ *neus*: **löf** (liefde).
- u** „ „ *boek*: **lut** (lucht).
- ü** „ „ *muur*: **pük** (taal).

Tweeklanken (als bij ons in *neus*, *boek*, *uil*) bestaan in volapük niet. Volgen twee klinkers op elkander, dan moet elke afzonderlijk worden uitgesproken, b.v. **neif** = nee-ief, **lied** = lie-eed, **boed** = boo-eed, **vaulön** = waa-oel-eun.

706.3P-B. Esp

Van de medeklinkers worden geheel als in het Nederlandsch uitgesproken: **b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, t** en **x**.

Slechts valt bij **b** en **d** op te merken, dat zij aan het einde van een woord *niet* mogen verscherpt worden tot **p** en **t**; men make dus onderscheid tusschen de uitspraak van **mab** en **map**, en ook van **ked** en **ket**.

Van de overige medeklinkers is de uitspraak de volgende:

e	klinkt als <i>dzj</i> :	cem	=	dzjeem	(kamer; Eng. chamber).
g	„ „	zachte <i>k</i> :	gudik	=	goed-iek (goed; Dui. gut).
j	„ „	<i>sj</i> :	jad	=	sjaad (schaduw; Eng. shadow).
s	„ „	<i>z</i> :	sükön	=	zuuk-eun (zoeken).
v	„ „	<i>w</i> :	vol	=	wool (wereld; Eng. world).
y	„ „	<i>j</i> :	yel	=	jeel (jaar; Eng. year).
z	„ „	<i>ts</i> :	zaral	=	tsaar-aal (keizer, tsaar).

De klemtoon valt in alle woorden op de laatste lettergreep (verg. het fransch).

II. Zelfstandig naamwoord.

Verbuiging.

Er is slechts ééne verbuiging, voor *alle* rededeelen, die daarvoor vatbaar zijn.

Nom.	dom	(het huis).
Gen.	doma	(van het huis).
Dat.	dome	(aan het huis).
Acc.	domi	(het huis).

De aangesproken persoon wordt aangewezen door **o**, b. v. Mijnheer! = **o söl!**

Het meervoud wordt steeds gevormd door achtervoeging van **s**:

Nom.	doms ,	de huizen.
Gen.	domas ,	van de huizen.
Dat.	domes ,	aan de huizen.
Acc.	domis ,	de huizen.

Lidwoorden worden in volapük slechts bij uitzondering gebruikt. Zij zijn **el**, de, het, en **un**, een, eene.

Dog beteekent dus zoowel *de hond*, als *een hond*.

De lidwoorden **el** en **un** worden aangewend:

a. bij woordelijke vertalingen;

b. voor een onvertaald gebleven woord, b. v.: Hebt gij het „Vaderland” al gelezen? = **Li-elilädol ya eli „Vaderland”?**

c. bij eigennamen, b. v.: levensbericht van Scipio = **lifanunod ela Scipio**; ik heb „Homerus” gelezen = **elilädob eli „Homerus”**.

Geslacht.

Alle zelfstandige naamwoorden worden beschouwd als te zijn van het mannelijk geslacht, behalve wanneer zij vrouwelijke wezens aanduiden. Vrouwelijke woorden kunnen van mannelijke worden gevormd door voorvoeging van **ji** (Eng. **she**), b. v. **blod**, broeder; **jiblod**, zuster. (Moet duidelijkheids halve het mannelijk geslacht bij dieren worden onderscheiden, dan kan dit geschieden door voorvoeging van **om**, b. v. **dog**, hond; **ondog**, rekel; **jidog**, teef).

III. Bijvoegelijk naamwoord.

De bijv. naamw. eindigen in volapük altijd op **ik**. Zij worden van andere woorden (meestal zelfst. naamw.) gevormd door achtervoeging van **ik**, **lik**, **nik**, **sik**. In den regel staan zij onmiddellijk *achter* het zelfstandig naamwoord, waarbij zij behooren, en ondergaan *geene* verandering door geslacht, getal of naamval.

V o o r b e e l d e n.

Löf, liefde; **löfik**, waard, lief; **löflik**, liefelijk. **kapäl**, verstand; **kapälik**, verstandig; **kapälnik**, verstaanbaar. **Yel**, jaar; **yelik**, jarig; **yelsik**, jaarlijksch. De hooge berg = **bel geilik**, van den hoogen berg = **bela geilik**; aan de hooge bergen = **beles geilik**.

Om redenen van welluidendheid, en om herhaling van woorden op **ik** uitgaande te vermijden, kan het bijv. naamw. ook *vóór* het zelfst. naamwoord worden geplaatst, doch komt dan in getal en naamval daarmee overeen, b. v.: hij gaf aan het lieve jonge meisje een roos = **ägivom rosäfi löfike jipule yunik**.

Ook wanneer nadruk moet worden gelegd op de eigenschap, die door het bijvoegelijk naamwoord aan het zelfst. naamw. wordt toegekend, kan het eerste *vóór* het laatste worden geplaatst, b. v.: ik heb het boek aan den gróóten jongen gegeven = **egivob buki gretike pule**.

Wanneer een bijvoeg. naamw. zelfstandig gebruikt wordt, wordt het verbogen, b. v.: neem de groote pennen, en geef mij de kleine = **sumolöd penis gretik, e givolöd obe smalikis.**

Stelt het zelfstandig gebruikte bijv. naamwoord een persoon voor, dan krijgt het den uitgang **an**, b. v.: rijken en armen = **liegikans e pöfikans.**

Het goede, het ware, wordt verhaald door **gudikos, veratikos.**

De vergrootende trap wordt gevormd door achtervoeging van **um**, de overtreffende trap door **ün**, b. v.: **gretik**, groot; **gretikum**, grooter; **gretikün**, grootst.

(Zoo groot als . . . = **so gretik äs . . .**; grooter dan . . . **gretikum ka . . .**)

IV. Telwoorden.

De hoofdwoorden zijn:

1. bal.	10. bals.	11. balsebal.
2. tel.	20. tels.	12. balsetel.
3. kil.	30. kils.	24. telsefol.
4. fol.	100. tum.	68. mälsejöl.
5. lul.	1000. mil.	170. tum vels.
6. mäl.	100000. tum mil.	172. tum velsetel.
7. vel.	1000000. balion.	680. mältum jöls.
8. jöl.	1000000 ² . telion.	3006. kilmil mäl.
9. zül.	trillioen. kilion.	30060. kilsmil mäls.
4876329 = folbalion jöltumvelsemälmil		
kiltum velsezül.		

De rangtelwoorden worden gevormd door het achtervoegsel **id**. eerste = **balid**; tiende = **balsid**; 25ste = **telselulid**.

Verder heeft men:

balik, enkelvoudig; **telik**, dubbel; **telsik**, twintigvoudig.

balido, ten eerste; **telido**, ten tweede; **jölido**, ten achtste.

balna, eenmaal, **telna**, tweemaal (bis); **milna**, duizendmaal.

balidna, de eerste maal; **kilidna**, de derde maal.

balidno, voor de eerste maal; **folidno**, voor den vierden keer.

balnik, eenerlei; **kilnik**, drieërlei.

$\frac{2}{3}$ = **kildils tel**; $\frac{3}{4}$ = **foldils kil**; $3\frac{2}{7}$ = **kil e veldils tel**.

De hoofdtelwoorden staan *achter* de zelfst. naamw. waarbij zij behooren en worden niet verbogen, b.v.: ik heb twee groote honden = **labob dogis gretik tel**.

Bij tijdsopgaven wordt het grootste deel het eerst genoemd, b.v.:

het is kwart over zes = **binos düps mäl e fol-dil(bal)**;

het is kwart voor zeven = **binos düps mäl e foldils kil**;

het is half acht = **binos düps vel e laf**;

het is elf minuten over vieren = **binos düps fol e minuts balsebal**.

Bij opgaven van datums wordt eerst het jaar, dan de maand en eindelijk de dag genoemd, b.v.:

Amsterdam, 10 Januari 1902 = **Amsterdam, 1902, balul balsid (1902 lul. 10id)**.

V. Voornaamwoorden.

1. Persoonlijke voornaamwoorden.

ik, **ob.** wij, **obs.** men, **on.**

gij, **ol.** gij, **ols.** het, **os.**

hij, **om.** zij, **oms.** (m) zich, **ok.** (enk.)

zij, **of.** zij, **ofs.** (vr.) zich, **oks.** (meerv.)

Voornaamwoorden worden verbogen als de zelfst. naamwoorden, b. v.: **oba**, van mij; **ofe**, aan haar; **hetol omi**, gij haat hem.

Beleefdheidsvorm: **oal**, **oals** (in plaats van **ol**, **ols**).

De beteekenis van het pers. voornaamw. kan versterkt worden door het woordje **it**, b. v.: **ob it**, ik zelf; **of it**, zij zelve.

2. Bezittelijke voornaamwoorden worden van de persoonl. gevormd door achtervoeging van **ik**, b. v.:

obik, mijn; **obsik**, ons; **olik**, **olsik**, uw; **ofik**, **ofsik**, haar; **omik**, zijn; **omsik**, hun.

Dikwijls kan ook de tweede naamval van het pers. voornaamwoord in plaats van het bezittelijk worden gebruikt, b. v.:

buk obik, mijn boek, of **buk oba**, het boek van mij; **jevafs gudik tel oma**, zijne twee goede paarden; **givolöd obe buki ola ed ofiki**, geef

mij uw boek en het hare; **blod ola ed obikan binoms flens**, uw broeder en de mijne zijn vrienden.

Zijn eigen, haar eigen worden vertaald door **oka, okik, oksa (okas)** en **oksik**, b.v.:

hij wil zijn (eigen) boek hebben, **vilom labön buki okik**, maar: **vilom labön buki omik** beteekent: hij wil zijn boek (het boek van een ander) hebben.

3. Aanwijzende voornaamwoorden.

Deze zijn: **at**, deze, dit; **et**, die, dat; **ut**, degene, hetgene; **ot**, dezelfde, hetzelfde.

Om dubbelzinnigheid te vermijden kunnen ook de vrouwelijke en onzijdige vormen (**atof, atos, etof, etos**, enz.) gebruikt worden;

dit huis en die tuin, **dom at e gad et**; kent gij dat meisje? neen! ik heb het nooit gezien; **li-sevol jipuli et? no! nevelo elogob etofi**.

4. Vragende voornaamwoorden.

Deze zijn: **kim?** wie? (m.); — **kif?** wie? (vr.); — **kis?** wat? **kiom?** welke? (m.); — **kiof?** welke? (vr.); — **kios?** welk? — **kimik?** welke? (bijvoeg.); — **kiomik?** wat voor een?

Voorbeelden.

Wie (der mannen) heeft gesproken? = **kim (manas) epükom?**

Wie (der vrouwen) is gekomen? = **kif (vofas) ekömof?**

Wat zegt gij? = **kisi sagol?**

Welke van deze heeren kent gij? = **kiomi sölas at sevol?**

Welke van die dames zal komen? = **kiof lädas et okömof?**

Welke jongen heeft dit gedaan? = **pul kimik edunom atosi?**

Wat voor een boek hebt gij gekocht? = **buki kiomik eremol?**

Verder heeft men nog de vraagwoorden:

kimid? de hoeveelste? — **kimidna?** de hoeveelste maal? — **kimidnik?** hoevelerlei? — **kimiko?** op wat voor eene wijze? — **kiöp?** waar? — **kiöpa?** van waar? — **kiöpi?** waarheen? — **kiüp?** wanneer?

Komt in een zin een vragend voornaamwoord of een ander vraagwoord voor, dan wordt **li** niet gebruikt.

5. Betrekkelijke voornaamwoorden.

Het betrekkelijk voornaamwoord is **kel**; waar de duidelijkheid het eischt, kunnen ook voor vrouwel. personen **kelof**, voor onzijdige zaken **kelos** worden gebruikt.

Al wie, wie ook en al wat, wat ook, worden vertaald door **aikel(of)**, **aikelos**.

V o o r b e e l d e n :

De man, die gesproken heeft = **man, kel epükom**.

De dame, die wij kennen = **läd, kel(of)isevobs**.

Wat hij gezegd heeft, is waar = **kelosi esagom, binos veratik**.

Wat gij ook zeggen zult = **aikelosi osagol**.

De moeder van den heer, dien ik gezien heb = **mot söla, keli elogob**.

De moeder van den heer, die ik gezien heb = **mot söla, kelofi elogob**.

6. Onbepaalde voornaamwoorden.

De voornaamste zijn:

alim, alik, alikan, iedereen, een ieder;

balim . . . . votim, de een . . . . de ander.

ek, iemand; **nek**, niemand.

ans, anik, eenige; **bofiks**, beiden.

bos, iets; **nos**, niets.

it, zelf; **en**, daarover, daarvan, wat dat betreft.

V o o r b e e l d e n :

Wie van beiden heeft gesproken? Beiden hebben iets gezegd; de een in volapük, de andere in het Italiaansch = **Kim bofikas epükom? Bofiks esagoms bos. Balim volapüko, votim tälänapüko**.

Ik zelf heb daarover iets gezegd = **Ob it esagob en bos**.

VI. Werkwoorden.

De onbepaalde wijs der werkwoorden eindigt altijd op **ön**, b. v.: **labön**, hebben; **binön**, zijn; **golön**, gaan; **logön**, zien.

De stammen dezer werkwoorden zijn dan: **lab**, **bin**, **gol** en **log**.

Alle werkwoorden worden op ééne en dezelfde wijze ver-voegd; onregelmatige werkwoorden bestaan niet. De stam blijft steeds overanderd.

Men vormt de personen, door de persoonlijke voornaam-woorden achter den stam te voegen.

De hoofdtijden worden gevormd door voorvoegsels, de af-geleide tijden door achtervoegsels.

1. Bedrijvende vorm.

Hoofdtijden.

Onvolt. tegenw. tijd.

logob , ik zie.	logobs , wij zien.
logol , gij ziet.	logols , gijl. ziet.
logom , hij ziet.	logoms , zij (m.) zien.
logof , zij ziet.	logofs , zij (vr.) zien.
logon , men ziet.	logos , het ziet.

Onvolt. verl. tijd: **älogob**, ik zag.

Volt. tegenw. tijd: **elogob**, ik heb gezien.

Volt. verl. tijd: **ilogob**, ik had gezien.

Onvolt. toek. tijd: **ologob**, ik zal zien.

Volt. toek. tijd: **ulogob**, ik zal gezien hebben.

Dezelfde voorvoegsels: **a, ä, e, i, o, u** duiden ook bij andere woorden het tijdsverschil aan:

adelo *)	heden,	ädelo ,	gisteren,
edelo ,	eergisteren,	idelo ,	vooreergisteren,
odelo ,	morgen,	udelo ,	overmorgen.

V o o r b e e l d e n .

penof (**pen**, pen) = zij schrijft; **ifidom** (**fid**, spijs) = hij had gegeten; **elömibos** (**lömib**, regen) = het heeft geregend; **ätikon** (**tik**, gedachte) = men dacht; **odrinobs** (**drin**, drank) = wij zullen drinken; **ulogol** (**log**, oog) = gij zult gezien hebben.

Afgeleide tijden.

De aanvoegende wijs wordt gevormd door achtervoeging van **-la** b.v.: **penob-la**, dat ik schrijve.

(Het achtervoegsel **-la** is zoo goed als toonloos; de nadruk valt op de laatste lettergreep van het werkwoord: **penób-la**.)

---

*) De letter **a** is het kenteeken van den onvolt. tegenw. tijd; zij wordt echter in den bedrijvenden vorm meestal weggelaten (**logob** in plaats van **alogob**); in den lijdenden vorm der werkwoorden en bij andere woorden komt zij wél voor.

De voorwaardelijke wijs wordt gevormd door achtervoeging van **öv**.

b.v.: **älogoböv**, ik zou zien.

ilogoböv, ik zou gezien hebben.

De gebiedende wijs wordt gevormd door achtervoeging van **ös**, **öd** en **öz**.

ös duidt een wensch aan,

öd „ een eenvoudig bevel aan,

öz „ een uitdrukkelijk bevel aan.

b.v.: **gololös!** wees zoo goed te gaan; **gololöd**,
ga heen;

gololöz! pak u weg!

2. Lijdende vorm.

Het kenmerk van den lijdenden vorm is de letter *p*, die vóór de verschillende bedrijvende vormen wordt geplaatst (dus voor den onvolt. tegenw. tijd: **pa**).

Onvolt. tegenw. tijd: **palogob**, ik word gezien.

Onvolt. verl. tijd: **pälogob**, ik werd gezien.

Volt. tegenw. tijd: **pelogob**, ik ben gezien
(geworden).

Volt. verl. tijd: **pilogob**, ik was gezien
(geworden).

Onvolt. toek. tijd: **pologob**, ik zal gezien worden.

Volt. toek. tijd: **pulogob**, ik zal gezien ge-
worden zijn.

Voorwaardel. wijs: **pälogoböv**, ik zou gezien
worden.

Aanvoeg. wijs: **palogob-la**, dat ik gezien worde.

Gebiedende wijs: **palogobös**, ik moet (zou gaarne)
gezien worden.

palogoböd, ik moet gezien
worden.

palogolöz, gij moet (of gij wilt
of niet) gezien worden.

Onbepaalde wijs: **palogön**, gezien worden.

pologön, te zullen gezien
worden.

Deelwoorden: **palogöl**, gezien wordende.

pelogöl, gezien zijnde
(geworden).

pologöl, zullende gezien
worden.

3. Wederkeerige vorm.

Deze wordt op twee wijzen gevormd:

door herhaling van het pers. voorn. in den vierden naamval:

b.v.: **vatükob obi**, ik wasch mij,

of door achtervoeging van **ok**;

b.v.: **vatükobok**, ik wasch mij.

(Om dubbelzinnigheid te voorkomen, zal men bij den derden persoon steeds **ok**, of **oki** moeten gebruiken, b.v.: **vatükomok**, of **vatükom oki**, hij wascht zich; maar **vatükom omi**, hij wascht hem (d. i. een ander).

4. Een weinig gebruikt achtervoegsel achter de vormen van het werkwoord is **öx**, met de betekenis van mogelijkheid of waarschijnlijkheid,

b.v.: **ologomöx**, hij zal waarschijnlijk wel zien.

ulogofsöx, zij (vr.) zullen denkkelijk gezien hebben.

pulogobsöx, wij zullen vermoedelijk gezien geworden zijn.

5. Wanneer men wil aanduiden, dat eene handeling voortduurt, kan dit geschieden door de letter **i** tusschen stam en voorvoegsel in te schuiven,

b.v.: **(a) logob**, ik zie; **ailogob**, ik zie steeds;

eilöföf omi, zij heeft hem altijd bemind;

mens snatik poilestimoms, eerlijke menschen zullen immer worden geëerd;

o söl pailestimöl! steeds geëerde heer!

VI. Bijwoorden.

De uitgang van de afgeleide bijwoorden is **o**, b.v.: **fovo** en **foviko**, terstond; **gudiko**, goed; **delo**, overdag.

Ook vele oorspronkelijke bijwoorden gaan op **o** uit, eenige andere niet.

De voornaamste bijwoorden zijn:

evelo, ooit; **nevelo**, nooit; **egelo** (ook **ai**) altijd; **suno**, weldra; **büo**, vroeger; **seo**, buiten; **nino**, binnen; **is** (ook **iso**), hier; **us** (ook **uso**), daar; **beno**, goed, wél; **nu**, thans, nu; **ba**, misschien; **no**, neen, niet; **si**, ja, wél; **vemo**, zeer; **fe**, inderdaad; **te**, slechts; **ti**, bijna; **ya**, reeds; **za**, ongeveer, omstreeks; **zu**, bovendien; **jünu**, tot nu toe; **lenu**, juist nu; **lesi**, welzeker.

De trappen van vergelijking bij de afgeleide bijwoorden worden gevormd door **o** te veranderen in **umo** en **üno**.

V o o r b e e l d e n :

openoföd gudikumo = zij zal beter moeten
schrijven.

mogololöd fovikuno! = ga oogenblikkelijk heen!

slipolös beno! = slaap wel!

VII. Voorzetsels.

De voorzetsels worden in volapiik steeds gevolgd door den eersten naamval.

De kenmerkende uitgang voor de afgeleide voorzetsels is **ü**, b.v.: **bidü**, op de wijze van; **pötü**, bij gelegenheid van; **nemü**, namens; **suämü**, ten bedrage van; **nebü**, nevens, naast; **gönü**, ten gunste van.

Andere voorzetsels zijn: *)

al(i), naar (naar een bepaald omschreven doel):

de stoet ging naar de kerk = **sukef ägolom al(i) glüg.**

äl(i), naar (in het algemeen):

zij zijn naar het noorden vertrokken = **emotävoms äl(i) nolüd.**

bevü, onder, tusschen:

mijn broeder was ook onder de menigte = **blod oba äbinom i bevü mödef.**

bif of **bifü**, vóór (van plaats):

het boek ligt-vóór u op tafel = **buk seistom bifü ol su tab.**

büf of **büfü**, vóór (van tijd):

hij is vóór mij vertrokken = **emotävom büfü ob.**

buf of **bufü**, vóór (van voorkeur):

ik bemin voor alles de natuur = **löfob bufü valikos nati.**

da, door, doorheen:

zij heeft door dat land gereisd = **etävof da län et.**

de, van, van . . . . af:

hij komt van den boekhandelaar = **kömom de bukatedan.**

dis of **disü**, onder, beneden:

*) Daar het juist gebruiken der voorzetsels dikwijls moeielijk is, zijn wij hiermede wat uitvoeriger; — hierdoor bestond tevens de gelegenheid, eenige volzinnen als voorbeeld te geven.

de pen ligt onder het boek = **pen seistom disü buk.**

dö, over, betreffende:

er is over die zaak gesproken = **pepükos dö din et.**

dü, gedurende:

hij was gedurende de geheele reis ziek = **ämalädom dü täv lölik.**

dub of dubü, door, door middel van (van personen) (zie **medü**):

het boek is door den knecht gebracht = **buk peblinom dubü dünan.**

fa, door, van (bij personen):

dit boekwerk is door haar geschreven = **vobuk at pelautom fa of.**

in of ini, in (**in** bij rust; **ini** bij beweging ergens heen):

ik ben in de kamer = **binob in cem.**

ik zal in de kamer komen = **okömob ini cem.**

jü, tot, tot aan:

van 15 Maart tot 6 Juni = **de kilul (mäzul) 15id jü mäzul (yunul) Gid.**

ko (voor een woord, dat met **o** begint, **ke**), met, in gezelschap van:

hij heeft met zijn vriend gewandeld = **espatom ko flen oka.**

ik zal met u gaan = **ogolob ke ol.**

kol, tegen, jegens (in vriendelijken zin; verg. **ta**):

de koning gedroeg zich zeer vriendelijk jegens het volk = **reg ätägom veno fleniko kol popef.**

lä, bij:

het huis staat bij het bosch = **dom stadom lä fot.**

len, bij, vlak bij, tegenaan:

de plaat hangt tegen den wand = **maged lagom len mön.**

me of medü, door, door middel van (van zaken) (zie **dubü**):

hij vertrok met een wagen = **ämotävom me(dü) vab.**

nen, zonder:

het is zonder twijfel waar = **binos veratik nen dot.**

ove, over, overheen:

er is een brug over de rivier = **pon sbinom ove flum.**

ovü, over, boven:

het gebladerte welfde zich boven ons = **bledem äjopom oki ovü obs.**

pla, voor, in plaats van:

iemand knollen voor citroenen verkoopen = **selön läfis pla selön ziukis eke.**

plo (voor een woord, dat met **o** begint, **ple**), voor, ten gunste van:

ik zal gaarne voor deze zaak iets geven = **ogivob viliko bosi plo din at.**

ik ben niet van plan iets voor hem te doen = **no desänob dunön bosi ple om.**

se, uit, buiten:

de kinderen kwamen uit den tuin = **eils äkömoms se gad.**

segun, volgens, naar mate van:

handel volgens de overeenkomst! = **dunolöd segun balam!**

sis, sedert:

zij bevindt zich sedert vier jaren in het buitenland = **stebof sis yels fol in selän.**

su, op:

de schoorsteenveger staat op het dak = **ciman stanom su nuf.**

ta, tegen (in vijandigen zin, verg. **kol**):

een wijs man strijdt tegen vooroordeelen = **sapal kömipom ta lucödäts.**

ve of **veü**, langs:

de man liep langs den rand van het bosch = **man ägonom ve mied fota.**

zi of **zü**, rondom, om . . . . . heen:

rondom de stad ziet men hooge bergen = **logon belis geilik zi zif.**

ik heb om het geheele meer heen gewandeld = **espatob zü lak lölik.**

VIII. Voegwoorden.

Voor de voegwoorden is geen karakteristieke uitgang aangegeven.

De voornaamste voegwoorden zijn:

as, als, in hoedanigheid van; **äs**, als, gelijk als; **bi**, omdat; **das**, dat; **dat**, opdat; **do**, alhoewel; **du**,

terwijl; **e** (voor klinkers **ed**), en; **i** (voor klinkers **id**), ook; **ibo**, want; **if**, indien; **ka** (achter den vergelijkenden trap), dan; **ni**, noch; **u** (voor klinkers **ud**), of; **ven**, wanneer; **yed**, nogtans.

ik ben zoo groot als gij = **binob so gretik äs ol.**

ik ben grooter dan gij = **binob gretikum ka ol.**

ik zou het gedaan hebben, indien gij het bevolen hadt = **idunoböv atosi, if ibüdol-la.**

IX. Tusschenwerpsels.

Voor afgeleide tusschenwerpsels is de kenletter aan het einde **ö**, b.v.: **brafö!** bravo! — **spidö!** spoedig! — **stopö!** halt! — **liedö!** helaas! — **seilö!** stil!

Andere tusschenwerpsels zijn:

a! ha! — **ag!** ach! — **eko!** hier! — **fi!** foei! — **o!** o!

X. Woordvoeging.

Het is eene eigenaardigheid van volapük, dat men in de schikking der woorden van een' volzin (evenals b.v. in het Latijn) veel vrijer is, dan in de meeste moderne talen; zoo zullen b.v. de zinnen:

fat löfom cili; — **fat cili löfom;** — **cili fat löfom;** — ja, zelfs: **löfom cili fat** en **löfom fat cili**, niet anders kunnen beteekenen dan: de vader bemint het kind.

Zoo zou men ook voor den volzin:

de sterke man draagt de zware kist = **man stenüdik polom ceti vetik**, zonder onbegrijpelijk te worden, kunnen schrijven:

man stenüdik polom vetiki ceti,

of zelfs: **ceti man stenüdik polom vetiki.**

Intusschen is het beter, om, wanneer daartegen geene gewichtige beweegredenen (b.v. welluidendheid, dichtmaat) bestaan, de woordschikking aan regels te binden, en zoo eenvoudig mogelijk te doen zijn.

Als algemeene regel kan men dan voorop stellen:

De bepaling wordt steeds voorafgegaan door het bepaalde.

De volgende hoofdregels zijn in dezen algemeenen regel begrepen.

1. Een bepalend zelfstandig naamw. staat achter het daardoor bepaalde zelfstandig naamwoord:

buks julana, de boeken van den scholier.

2. Het bijvoeg. naamw., het voornaamwoord en telwoord komen terstond achter het daardoor nader bepaalde zelfstandig naamwoord:

doms at tel jönik, deze twee schoone huizen.

3. Het werkwoord (gezegde) komt achter het zelfst. naamwoord (onderwerp):

stopö! man ävokom, halt! riep de man.

4. Het voorwerp (de bepaling) komt achter het werkwoord (het gezegde):

sol sedom liti äli tal, de zon zendt licht naar de aarde.

penön ole binos lesunik obe, het is mij aangenaam u te schrijven.

5. In samengestelde zinnen gaat de hoofdzin vooraf:

tidel äsagom, das julans oka ibinoms dutik, de onderwijzer zeide, dat zijne leerlingen vlijtig waren geweest.

Verder heeft men nog de regels:

1. In vragende zinnen komt het voorwerp (de bepaling) dikwijls vóór het werkwoord (het gezegde):

moni limödik labol? hoeveel geld hebt gij?

ko kim epükol? met wien hebt gij gesproken?

2. Bepalingen van tijd, van plaats en van oorzaak kunnen vóór het werkwoord worden geplaatst, wanneer men op deze bepalingen nadruk wil leggen:

nevelo esagob etosi, dat heb ik *nooit* gezegd.

ab in gad olik floreps jönik binoms, maar *in uw tuin* zijn schoone bloemen.

kodü malädip no ekanom kömön, *wegens ziekte* is hij niet kunnen komen.

3. Wanneer verschillende bepalingen bij een werkwoord voorkomen, gaat als regel de vierde naamval voor den derden:

givob buki ole, ik geef u het boek.

Bestaan echter de bepalingen of eene der bepalingen uit een aantal woorden, dan worde steeds de kortste vóór de langste geplaatst:

givob ole bukis tel at jönik, ik geef u deze twee mooie boeken.

XI. Woordvorming.

De woordvorming is in volapük zeer eenvoudig en regelmatig.

De stamwoorden zijn meestal zelfstandige naamwoorden, die als regel aan verschillende romaansche en germaansche talen zijn ontleend.

V o o r b e e l d e n :

dol,	smart,	van <i>dolor</i>	(lat.)
kap,	hoofd,	van <i>caput</i>	(lat.)
kleot,	kleed,	van <i>cloth</i>	(eng.)
ston,	steen,	van <i>stone</i>	(eng.)
nim,	dier,	van <i>animal</i>	(lat. of fr.)
kuv,	broedsel,	van <i>couver</i>	(fr.)
jul,	school,	van <i>Schule</i>	(dui.)
jäf,	zaak,	van <i>Geschäft</i>	(dui.)

Afgeleide woorden worden gevormd door voorvoegsels en achtervoegsels van eene bepaalde, meestal scherp aan te geven beteekenis aan de stamwoorden te hechten (zie de woordenlijst). Op deze wijze kunnen dikwijls zeer vele woorden van denzelfden stam worden afgeleid. Als vaste regel geldt hierbij dat de stammen *absoluut onveranderlijk* in de afgeleide woorden worden opgenomen.

Ofschoon het vaak *mogelijk* is, door het gebruik van een groot aantal voor- en achtervoegsels, langs overigens volkomen regelmatigigen weg aan een enkel woord eene zeer uitgebreide beteekenis te geven, ga men hierin duidelijkheidshalve niet te ver, en gebruike liever eene omschrijving. Zoo zou men b.v. *kunnen* zeggen:

Sek aigivolöna moni sone olik, obinom-öx glib oma; wanneer gij aan uw' zoon maar altijd door geld geeft, zal het gevolg daarvan waarschijnlijk zijn, dat hij een losbol wordt.

Heel duidelijk is dit echter niet, en daarom af te keuren.

Samengestelde woorden kunnen door samenvoeging van stamwoorden (met als verbindingsletter **a**) ontstaan:

timapenäd, tijdschrift; **bukakonlet,** boekenverzameling; **cilalöf,** kinderneliefde.

Ofschoon het *mogelijk* is, door het gebruiken van een aantal stammen, zeer lange woorden te verkrijgen, ga men ook hiermede niet te ver: *twee*, wellicht eene enkele maal *drie* stamwoorden (b.v. : **volapükatidel,** wereldtaalleeraar)

zij de grens; men schrijve dus b v. niet: **bukatedana-dunan**, boekhandelaarsknecht, noch ook: **lefilaskutarütaskitin**, brandspuitlangenleder.

XII. Verkortingen.

Ten slotte voegen wij hier nog bij eenige in volapük veel gebruikelijke verkortingen:

a. s. = **(as sam)**, b.v. (bijvoorbeeld).

bl. = **bled**, blad.

b. = **büdü**, aan de order van.

dä. = **däto**, gedateerd (d.d.).

db. = **doab**, dollar (\$).

dk. = **dilekel**, directeur (dir.)

dl. = **dokel**, doctor (dr.)

dm. = **dötum**, procent (%).

d.o. = **divodikün ola**, uw dienstwillige (onder brieven).

d. o. d. = **dönan ola divodikün**, uw dienstwillige dienaar).

e ko. = **e kopanöm**, en compagnie (en Co.).

e. l. = **e lemānikos**, enz. (en zoo voorts).

ev. = **eventuo**, eventueel (ev.)

fl. = **flons**, gulden (f).

fn. = **flan**, bladzijde (blz.).

fo. = **flāno**, franco (fr.)

fr. = **frans**, franken (fr.)

gr. = **gram**, gram (G.).

kd. = **kadem**, academie (instelling).

kdf. = **kademef**, academie (personen).

kdk. = **kademik**, academisch.

kdl. = **kademal**, hoofd-academieliid.

kdn. = **kademan**, academieliid.

ld. = **läd**, dame.

li. = **liät**, liter (L.).

lo. = **lätüpiko**, ultimo.

lpt. = **löpitidel**, leeraar.

mk. = **maks**, marken.

m.m. = **milmet**, kilometer (K.M.)

nt. = **noetil**, nota bene (N.B.)

o. b. = **os binos**, het is, of dat is, (d. i.).

pp. = **pospenäd**, naschrift (P.S.).

- prn.** - **profesan**, hoogleeraar.
s. = **söl**, mijnheer.
s. l. (**söl löfik**) = waarde heer.
ss. = **söls**, mijne heeren.
son. = **sonemik**, zoo genaamd (zg).
spet. = **spetivo**, respectievelijk.
st. = **steab**, sterling.
tb. = **tonabir**, letter (1^a).
tl. = **tidel**, onderwijzer.
vl. = **vofül**, mejuffrouw.
vp. = **volapük**, wereldtaal.
vpk. = **volapükik**, de wereldtaal betreffende.
vpn. = **volapükan**, wereldtaalbeoefenaar.
zm. = **zimabs**, centime.

